

عن عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:

﴿لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَبُوهُ وَ لَوْ بِسَفْكِ الْمُهْجِ وَ خَوْضِ اللَّجَجِ﴾

الكافي، جلد 1، صفحه 35

امام خامنه‌ای مدظله‌العالی:

درس خواندن و تهذیب اخلاق و هوشیاری سیاسی همراه با تلاش‌های انقلابی،
وظائفی هستند که دختران و پسران این نسل باید آنها را هرگز فراموش نکنند. 1398/9/24

عنوان:

خطری مهم در معامله طلا و نقره

شناسنامه مطلب	
e-w-50	کد مطلب
	موضوع
علمی / سایر علوم / تحقیق و مطالب علمی / یادداشت / درس حوزوی / سؤال و تمرین	رده
مجاز، استعاره، کنایه، احکام ظرف و شبه ظرف، اسم فعل، حکایت، ربا، بیع صرف، مفساد اقتصادی، استثنا، شروط عوضین، معانی حروف جر	برچسب
1. محتوای این فایل، پاسخ به تمرین 92 از تمارین کانال کاربرد علوم حوزوی در پیام‌رسان ایتا است. 2. در تولید این فایل از نرم‌افزار کتابخانه احادیث فریقین متعلق به مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی استفاده شده است.	توضیحات

پایگاه تزکیه‌ای، علمی، بصیرتی و مهارتی **نُمو**

nomov.ir

تمرین تجزیه و ترکیب:

قال رسول الله صلى الله عليه وآله الذهب بالورق ربا الا هاء و هاء¹.

پاسخ:

هاء اسم فعل است به معنای بیاور و اینجا مراد اسم فعل نیست بلکه گفتن هاء است و گفتن مکرر هاء کنایه است از تقابض عوضین فی المجلس.

قبل از الذهب، مضاف در تقدیر است یعنی بیع و یا اینکه ربا بر خود ذهب اطلاق شده است به اعتبار تحققش در آن مبیع پس حمل فاسد یا حرام بر طلای موصوف به مقابله با نقره استعاره عقلی است یا به تقدیر مضاف چون خود طلای مزبور که فاسد نیست بلکه فروشش فاسد است و بالورق نعت است برای الذهب متعلق به کائن و آخر حدیقه رابعه صمدیه گفته شد که ظرف و شبه ظرف بعد از معرفه غیر محضه صفت می‌تواند باشد و حال هم ممکن است و باء به معنی مقابله است و چون می‌دانیم که بیع صرف با بیع ربوی در مصطلح فقها تفاوت دارند پس باید اطلاق ربا را بر بیع الذهب المقابل به الورق (= الفضة) توجیه کنیم؛ مثلاً بگوییم که مراد از مفرد «ربا» حرام است بنابر مجاز بعلاقة البعضية² زیرا ربای حقیقی در غیر متجانس نیست پس یکی از مصادیق شدید حرام گفته شده و خود حرام قصد شده و یا اینکه گفته شود که در استعمال آن هنگام، اصطلاح، مورد لحاظ نبوده است و بر مطلق معاملاتی که موجب تراکم نامعقول ثروت در برخی می‌شده است مانند بیع صرف نسیه³ ربا اطلاق گشته است³ و این با اصل لغت

¹. مسند الإمام أحمد بن حنبل، ج 1، ص: 358

². تأملنا فيه بعد فإن ظاهر القوم أن المراد من البعض هو الجزء لا الجزئي فيكون استعارة في لفظ المفرد بجامع الحرام.

³. شاهد بر آن نقل روایات به شکل کامل‌تر است که در آن اینگونه وارد شده است: «قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم: الذهب بالورق ربا إلا هاء و هاء، و البر بالبر ربا إلا هاء و هاء، و التمر بالتمر ربا إلا هاء و هاء، و الشعير بالشعير ربا إلا هاء و هاء» (سنن أبي داود، ج 3، ص: 1455) و البته این بنابر برداشت عامه است چراکه با مراجعه به موارد نقل خبر در کتب ایشان روشن می‌شود که از هاء و هاء تقابض در مجلس فهمیده‌اند و این برداشت به صحابه مانند عمر بن الخطاب مربوط می‌شود و ما در غیر تقدین، تقابض را شرط نمی‌دانیم و بنابر ثبوت ذیل، باید هاء و هاء کنایه از عدم تفاضل باشد در ذیل و تقابض باشد در صدر و لایخفی ما فيه من بعد الواسطة في هاء و هاء و عدم التفاضل اولاً و ضعف التنسيق الفاحش ثانياً و احتمال، وضع یا خطا در ذیل خصوصاً با توجه به اکتفا به صدر در برخی از روایات قوی است.

ربا سازگار است البته اگر بیع صرف قبل از تقابض عوضین حرام تکلیفی باشد و یا فاسد اراده شده از ربا اگر بیع صرف بلا تقابض حرام نباشد (کما هو الصحيح ظاهراً) و یا اینکه نفس مبغوضیت موجب اطلاق بوده و بگوییم که بیع صرف نسبه مکروه است به سبب انجرار به اختلال اقتصادی در مواردی مثل ابتلا به نوسانات قیمت.

جمله هاء و هاء گفته شد که محکی است و در حکم مفرد یعنی مقولاً فیه هاء و هاء و عامل در آن، هیئت جمله اسمیه و یا فعل استثنی و یا إلا و یا عامل معنوی است علی اختلاف الاقوال و الله اعلم. خلاصه خبر کنایه به اشتراط تقابض متقابل عوضین در بیع صرف است. مباحث بیشتری در اینجا می‌توان گفت.